„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 77. У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 27. МАЈА (8.) ЈУНА 1879. ГОДИНА XIV.

„ПАЛА ЈЕ РЕЧ“.

Од кад првак нашега народа ево већ три године у затвору чами, српски народ у овим крајевима осећа се као неки сиротан. Нема му вође народног, нема му саветника, нема му покретача у народним стварма. Није чудо дакле да се сваком приликом окреће, неби ли могао наћи каквог заменика своме вођи народном. Само тој потреби морам приписати, да се могло доћи до те мисли, да је могла „пасти реч“ којом ми се уделује улога да нашега првака заменим. Но они, који мени такову улогу намењују, прецењују с једне стране моје способности, с друге стране непознају моју читаву природу. Велика је ствар назвати се вођом једнога народа. За ово није нуждно само знаност, већ и оно пожртвовање, које је често са трагичношћу скопчано. У таквој улози ваља посветити читав свој живот, неимати другог занимања до само радити на бољку свога народа, па бити приправан на она ужасна искушења. која наш првак у овај мах подноси.

Но осим моје природе и околности нису такове да би у овом времену ма каква улога вође могућа била. Кад би та улога у обште могућа била, за цело да наш првак у затвору чамио неби. Ми нетреба о томе себи илузије да правимо. Баш судба нашега првака морала нас је из илузије пробудити. Има времена кад појединац грађанин неможе знати, шта је слободно, а шта је забрањено и у таковим временима престају све улоге вођа народних. За време Бахове системе није могао бити Деак вођа народа мађарског.

Ја морам признати да сам ја у овај мах у Угарској изгубио мерило за оно, шта је слободно и шта је забрањено, ма да знам установе и државног и приватног права. Када је лане изашао од стране српског „Кола“ проглас на српске бираче, по себи лојалан и патриотичан, ми сви јуристе — а било нас је повелики број — држасмо, да је то по све слободна ствар у уставном изборном кретању, али угарско министарство било је сасвим другог мнења, те је повело истрагу и против мене као председника и против свију чланова „Кола“ којису при дотичном закључку учествовали!

У таковим временима о каквом водству говора бити не може и ја сам уверен да и сам Милетић кад би се затвора опростио и на слободу дошао, да би о тим тешким временима у којима се налазимо рачуна водио.

Према том — неостаје друго, но да сваки на свом месту своју дужност према народу своме врши, где то прилике неопходно изискују. Ми српски посланици на угарском сабору нисмо такове прилике изазивали, ал смо сваку прилику која нам се показала употребили да своју дужност вршимо. Тако смо приликом адреске дебате наше становиште означили, тако приликом расправе о уређању мађарског језика у основним школама. Тако ћемо и од сад сваку прилику употребити и дужност нашу вршити.

Но осим угарског сабора имамо ми још један други сабор који је по наш укупни народ још од много веће важности, а то је: наш народно-црквени конгрес.

Писац чланка „Пала је реч“ из Србобрана има подпуно право, кад каже да би ваљало погледом на предстојећи конгрес сазвати једну конференцију. Само што мени не би припадало и пристојало да ту конференцију сазовем. Имамо ми врсног Србина родољуба од главе до пете искусног старину, коме би пре свију припадало да ту конференцију сазове, а то је онај, кога је прошли конгрес својим поверењем одликовао изабравши га за свога, — онда првог — световног председника. Нашем врлом старини Стевану Брановачком који од постанка саборског одбора са неуморним трудом и свежом снагом каквог младића око народних ствари ради — њему управо припада да читаву ствар око конгреса руководи.

Што се мене тиче, то ја своме народу свагда на услузи стојим, ал морам одлучно од себе одбити и сенку каквог „водства.“ За ово неосећам нит довољне способности, нит је моја природа за то створена. За то ако би имао какву молбу на моје пријатеље, то би била та: да никада „непадне реч“ такова, као што је пала, којом ми се намењује улога којој се противи моја природа а за коју нису никако данашња тешка времена.

Др. Мих. Полит-Десанчић.

КАКО ДА СЕ РЕШИ ЈЕВРЕЈСКО ПИТАЊЕ У СРБИЈИ.

(Наставак.)

Доиста, са овог становишта, толика је разлика између урођеника господара и туђина — нарочито оваког туђина — господара, де се о њој пре као контрасту него ли као блискости и подобности говорити може; и по нашем скромном мњењу пре ће се остварити све друге политичке и етнографске жеље, наде, снови и мисије румунске него ли што ће влахиња родити јунака, који ће ту земљу од семитског јарма опростити и ослободити. — Кад се сад осврнемо на нашу рођену државу, то прва мисао и утеха што ће нам се у овоме часу препоручити, јесте: да смо ми још далеко сретнији и безбеднији у томе погледу од наших горњих суседа. Наша је Србија већ родила таквога јунака,[1]) и нама као првим последницима његовим остаје само: да се на њ угледамо, да његовом стазом пођемо и путујемо па да земљу, коју је он и од економских душмана умео очистити и одбранити, сада само очувамо и осигурамо. Тежак је доиста и наш задатак, али је куд и камо лакши од оног који је оцевима и дедовима нашим и на овом као на сваком другом пољу у део пао. — Строго узев, питање о коме је реч. за нас још не постоји. Њега су претходници наши у корист нашу решили. Ми само сад имамо да недамо да се оно нама поново створи и натури. То се сада берлинским уговором намерава и ми смо с тога дужни бити и довољно мудри и довољно тврди како би ту злу намеру спољних утицаја најпотпуније осујетили. Приступајући пак практичном извођењу оваког плана и задатка, нама ваља свима претходно и добро упамтити: да ствар није лака нити је незнатна; и да нам је поред једнодушне готовости на постојан труд и стрпљење нужна готовост и на неко морално самопрегорење — на стављање нечега и на коцку. Као што смо одма у почетку видели, формално признање наше независности учињено је зависним од пријема и испуњења баш тога немилог и несретног услова. Истина велике сигнатарне силе (ако је бар веровати њиховом најновијем владању према Србији) неупотребљавају неодољив притисак и непоказују непобедиву збиљу. Оне су нас шта више све (ако се неварамо и све из реда) признале, а неке од њих и у одговарајуће међународне сношаје ступиле;[2]) али нама је ипак позната јака одлука њихова да одрже своју у томе питању, и ми се с тога не смемо варати о размерима незгода и тешкоћа које оне нама тим поводом створити и израдити могу. Управо, пре или после ми ћемо имати да изаберемо једно од два зла, а имено: виртуални сукоб са 35-им чланом бер. уговора, или предају наше народно-економске самосталности и самоуправе — дакле евентуално потпадање под страну, нарочито јеврејску, политичко-економску власт и силу. Наравно, питање је онда: које је мање од та два зла? — Ми осећамо крајњу тугаљивост задатка одговарати на овако озбиљна питања, — највише у времену и за време док она још висе у заталасаном ваздуху међународном — али ми смо одавно за њ спремни и готови, и отворено изјављујемо: да је прва алтернатива, првопоменуто зло, несравњено мање, и незнатније — да је управо више идеално и формално — док је ово друго стварно, опасно, и по последицама судбоносно. Јер шта је, у строгом смислу извор и основа оне прве алтернативе? Извор и основа њен јесте претходећи, 34-ти члан истог уговора по коме нам се спољна независност пружа и условљава. Ми нисмо несвесни правог и великог значаја ове скупе речи — као такве. Независност је и нашем уху звучна и нашем срцу драга. И ми знамо и признајемо: да су сва колена српска од Косова амо за њом жудно изгледала и дубоко уздисала, — да су за њу небројене хиљаде витезова српских крв давали и са животом се растајали — али баш за то што нам је тако мила и драга, и што је тако скупо плаћена, и ваља ју свом снагом бранити и над њом неуморно стражарити. А браниће мо и одбраниће мо је, како ваља, само онда ако се држимо њене стварне уместо номиналне јој стране, ако рачунамо на њену унутрашњу чврстоћу у место на, ма и најсјајнију спољашњост. Јер у најбољем као и у најгорем случају, просто формално признање наше независности од стране јевропских сила био би само званични печат и санкција њихова на стање које је не само последњим ратом створено, него које је у главноме и пре самог рата постојало. А да је ово овако, позивамо се најпре на историју и искуство, своје и туђе, а после и на сувремени надлежни суд, свој и туђ, о истој ствари. Прво и прво дакле, питамо: ко је званично признавао независност наше Црне Горе пре овога рата и пре берлинског или светостеванског уговора? Је ли икоја од сила? — и да непомињемо суседне и непријатељске државе. Па је ли за то Црна Гора била у ствари мање независна — за оно четири стотине година. Друго, зар није и модерна Италија подобно искуство, и ако за млого краће време, са истом Јевропом имала? — но све без икаква важна и осетна уштрба и вреда по своју ствар или себе саму.[1])

С друге стране, је ли Турска слободна од фактичног туторства страних сила, само зато: што јој је „независност“ париски уговор формално и свечано гарантовао, и што јој то и берлински уговор званично признаје? Знамо да није. Нашто онда жртвовати кожу коси, језгро љусци — ствар форми? А да је предмет о коме говоримо у главноме (и ако наравно не у свему) чиста форма нека нам се дозволи да се, као што рекосмо, позовемо и на надлежан суд о томе.

„Везе које су нас за отоманску порту везивале биле су привидне и тако лабаве да се због тога није морало ратовати.“[2])

Ова значајна оцена изречена је у своје време од пуномоћника Србије на берлинском конгресу, и садањег министра-председника, и ми њој немамо шта да додамо. Она је, по нашем скромном мнењу, потпуно истинита, а у односу на цитање које претресамо савршено довољна и пресудна. Међу тим, од вредности и интереса је најновија и неочекивана потврда, коју је исти суд са противне но тако исто надлежне стране добио. Британски први пуномоћник на конгресу и министар-председник Енглеске — сам главом лорд Биконсфилд — и без сумње прави аутор 35. члана берлинског уговора имао је прилику пре неког дана да о тој ствари објашњења даде.

Ево речи којима се он послужио приликом дебате у кући лордова од 4. (16.) маја с погледом на Србију и њоме добивену независност с којима се он управо бранио од „политичке недоследности“ коју му је критичар и опозиционар херцог аргилски (the Duke of Argyles) с погледом опет на његов принцип о „интегритету и независности Турске“ приписивао. Он рече: „Племенити херцог (the noble duce) наведе да смо ми берлинским уговором, који је по њему само ревидирано издање светостеванског, створили независну Србију и тиме (са нашег становишта) задали један велики удар отоманској царевини. Племенитом херцегу мора да је познато, да је Србија и пре рата била у положају виртуалне независности према отоманској порти. Султан је био само сузерен, и имао је право на некакав чиними се номиналан данак који чиними се опет, није никада ни плаћан (?!) па сад изаћи па казати да јавно признање (the public acknowledgement) таквога факта може бити велики удар за отоманску царевину — зар то није од племенитог херцога збијање шале са једним тако озбиљним и великим предметом као што је овај који данас претресамо.“[1])

Од своје стране, далеко буди од нас и мисао и помисао, да са апсолутном буквалношћу тумачимо ове речи или да споримо праву вредност факту по коме се и те „привидне и лабаве везе“ прекинуле и по коме се и та „шала“ с нама престала збијати. И сама гола форма и просто име опет има своју цену и своје дражи и за нас би на прилику била врло болна свака она алтернатива по којој би се ми имали враћати у пређашње вазалско стање, и примити што друго ван потпуне спољне независности наше земље. Али опет довољно је да се мало назад осврнемо, па да целу ствар ладније и праведније узмемо и пресудимо. Сетимо се само да су родитељи данашње народне слободе и државе наше — јунаци са Мишара, Делиграда и Варварина, као и они са Љубића и Дубља, — пристајали и пристали да са том и таком стварношћу рачунају и да се с њоме како се најбоље могло и измире. Не. Узмите прокламацију од 1876. год. којом се рат Турској објављује, па ће те видети: да се тамо и то с разлогом циља не толико, ако иколико, на вазалски положај саме Србије него на оно, што се с правом може сматрати као виртуално ослобођење и уједињење народа српског, и ако би без сумње и формално признање таквог сретног догађаја нама свима врло драго и добродошло било.[2])

Ми смемо да кажемо да томе нашем управо реалистичком правцу наше политике за ово 70 година, ми имамо да припишемо политички опстанак и развитак наше државе до ступња на коме је данас налазимо. — Па сад имамо просто на овом месту — као своју наду и жељу — да додамо: да се тај велики реалистички правац и метод не само у народној политици одржи и продужи него да се у истој мери и за нашу народну економију усвоји и на њу примени. А према томе, као год што нисмо зарад лепог обећања 34. члана бер. уг. мећали на коцку извојевану политичку аутономију и унутрашње благостање, тако немојмо ни за љубав 35. чл. истог уговора мећати на коцку нашу народно-економску самосталност и будућност. Наравно, ми се с разлогом радовати можемо што се јевропске силе, досада бар, показаше прилично склоне да нам у том питању довољно слобод-

---

[1]) У пок. кнезу Милошу.

[2]) Кад упоредимо ову појаву са поступањем сила према Румунији на коју се огроман дипломатски притисак у корист Јевреја чинио и још чини, онда морамо потражити објашњење у нечему вишем од просте жеље сила да испуњење 35-ог чл. берл. уг. осигурају или да Србији, к ју су тако немилосрдно осуђивале, своју нову благонаклоност покажу. По нашем мњењу прави узрок ће се наћи у сразмерно врло незнатноме броју Јевреја у Србији — у сувременом дакле осуству самога питања. Ту и јесте велика тајна целе ове ствари. Нетреба управо никако дати да се то изабрано чедо у нашем врилу роди, јер ће оно велико порасти па нас економски оковати а политички завладати.

[1]) С болом примећујемо: да ће та иста Италија бити последња од сила да нас призна. Заборавила је, види се, брзо оно знатно правило: не чини другом што ниси рад да теби други чини.

[2]) Види из скупштинских протокола говор г. Јована Ристића министра председника, приликом дебате о адреси у скупштини у Нишу.

[1]) Види говор лорда Биконсфилда у „Тајмсу“ од 17. маја о. г.

[2]) Као што знамо и сам пок. кнез Михајло био је велики приврженик реалистичне политике у спољним стварма. Њему се шта више и приписује мисао по којој је Србија требала ступити у однос према Порти који се под сином кнеза Лазе „високим Стеваном“ налазила, али наравно рачунајући ту и Босну, Херцеговину и Стару Србију. То је оно виртуално ослобођење и уједињење за које би ми и данас вољни били дати у размену новодобивени званични печат Јевропе па — макар на нашу душу грех.

не руке оставе, али као што претходно рекосмо ту треба бити (за сваки случај) спреман на неке непријатности, жртве ил и ризике а ни у ком случају пристајати на погодбу која нам се у горњем виду и под горњим условом нудила и наметала. Толико смо имали, и за нужно сматрали, да кажемо о овој без сумње најтежој и најтугаљивијој страни јеврејског питања у Србији. Као што видимо, берлински конгрес није се хтео задовољити са небројеним спољним политичким и другим ударима и јадима које је својим неправедним одлукама нашем народном срцу задао, него је нашао за сходно да међународним мачем отвори и позледи ону економску и политичко-економску рану наше отачбине коју су врли и мудри синови њени давно већ били завили и извидали. Ми незнамо да ли ће се овде и за сад моћи дати прилика званичној Јевропи да се увери о неправичности, неумесности и најзад неполитичности мешања у унутрашње ствари, држава које оне као независног живота достојне признају и проглашују; али свакако с наше стране и тачке гледишта горепоменути реалистички правац и метод јесте једини мелем који нам на том болном месту послужити и помоћи може, а ми препоручујући га најтоплије прелазимо на истрагу и претрес оних специфичних трава и лекова који неоспориво у круг наше чисто унутрашње народне дијете и хигијене спадају.

(Наставиће се.)

Политички преглед.

По београдској вести „Пол. кор“. од 23 маја 5000 становника из округа трнског и брезничког у Снепољу изашло је пред међу-народну комисију за уређење српско-бугарских граница, протестујући против тога што се њихова област даје Бугарској. Сви су комисари примили депутацију тих протеста, само руски, пуковник барон Каулбарс, не хтеде, него отиде у Софију, да код кнеза Дондукова испослује, да се у поменуте крајеве пошаље бугарска народна војска и бугарске власти. Депутација је телеграфски послала петицију свим владарима и владама, које су биле заступљене на конгресу, молећи, да се њихова област прикључи Србији, која их је ослободила. Очекујемо даљи развитак те ствари.

Бечки „Діче цітнг“ има као што вели из дипломатских кругова из Цариграда овај извештај од трећег дана Духова: „У свом последњем писму навестио сам праву циљ Намик-пашиног посланства у Цариград а тај се навештај давас тим потврђује, што се нч самој високој порти признаје, да подељење реда Александра Невског Намик-паши далеко надмаша значај обичног знака уљудности. Далеко би ме одвело, кад би вам подробно описивао догађаје, који су учинили да је Намик паша отишао у Ливадију, па за то нека ми допуштено буде, да кратким нацртом нацртам слику садашње ситуације у Цариграду. Што данас новине веле, да инглески уплив влада на двору, а сутра дају Французима узде у руке, што данас Кередина означују као јунака нашег доба, а већ за 24 сахата засија Сајид као сунце јарко, то је просто извртање правог стања ствари, основано на својевољним комбинацијама. Не броји се недељама, него месецима, од кад наши политички кругови једног човека сматрају као покретача свеколиких мисли из послова султанових, а тај човек јесте Осман паша. Сматрајте за живу истину, да наша дипломација не рачуна с Кередином или Каратеодором, него с Осман-пашом као јединим важном чињеницом. Сматрајте за живу истину, да је Осман-паша, кад је Обручев стигао са царевим писмом султану, својом по готову врдљивом отвореношћу рекао, да он сматра, да су дани турског господства у Јевропи избројани. Он је даље падиши без и каквог околиша разложио подлу игру, коју је јевропска дипломатија после друге Плевне с њим терала и још тера, те изрекао: савез с Русијом, то је темељ, на ком ће турска држава опет ускрснути велика и непобедива; савез тај јесте бич, којим султан може казнити своје тобожње пријатеље, којим може у шаху држати Јевропу, која никад не може сложно радити. После те изјаве збаци Осман са се доламу политичара, те султану предложи организацијону основу, којом падиши покаже, чим он (падиша) може располагати, ако од своје државе одсече оно парче болесног меса, на које слећу јевропски копци, и ослањајући се на руско пријатељство, свуколику силу своју развије на азијском земљишту. После тог разговора османовог са султаном и његових честократних разговора с Обручевим, буде закључено, да по предлогу османову намик-паша отиде у Ливадију. Цела је целцата истина, да је Осман-паша био једини човек, који је знао за садржину Абдулхамидова писма цару.“

Новине се сад надмећу, које боље знаду, како ће бугарски кнез изаћи пред султана. Једне веле, у црном француском оделу са фесом на глави, друге, у хесенској униформи, треће у руској итд. Кад се зна, како дипломатија врло пази на спољашњу форму, и кад се сетимо богоридесова дочека у Пловдиву, где је у осталом спољашња форма имала приличног значаја, као год што ће имати и код бугарског кнеза, — онда се за иста с неком радозналошћу може очекивати кнежев приказ султану. Међу тим значајно је што је кнез Александар председнику француске републике приказан од немачког дипломатског пословође у Паризу. Тај се чин тумачи тим, што се кнежевић батенбершки сматра за немачког поданика све дотле, док не добије инвеституру од султана.

Из Пловдива се јавља, да се 22 о. м. конституисала влада Источне Румилије, и то овако: ђен. секретар Крстовић унутрашње ствари, ђен. Виталис ратни, Шмит финансије, Вилковић пољоделство и трговину и јавне грађевине, Грујев просвету, Кесјаков правосуђа. Ма да су сви чланови владе, осим Кесјакова, били до сад турски функцијонари, ипак се вели, да их Порта не ће да призна, а то с тога, што су сви осим Шмита и Виталиса, Бугари. Ипак има наде да ће им јевропска комисија испословати султанову потврду. У истој комисији предложио је француски заступник и руски га подупирао, да назори и савети комисијини буду обвезни за ђен. гувернера. Заступници инглески, Аустро-угарски и турски изразили су се противно, а немачки и талијански тек ће се изразити.

Из Пловдива издао је Алеко-паша проклamацију на Бугаре, у којој се између осталог и ово вели: „С поверењем се обраћам на оне грађане, који су земљи одани, нека се уздрже од свега оног, што би могло довести турску војску у земљу. Они, који говоре о доласку турске војске и тим узнемирују становнике Источне Румилије, не знају ни мало интенције високе Порте. Ако царска влада нађе за нужно да границу и друге извесне тачке поседне својом војском, онда ће се то догодити само у смислу закључака берлинског уговора, а то не ће бити ни најмањи повод узнемирењу. Томе је довољан доказ то, што сам у главну варош дошао без пратње турске војске. С тога вас молим, да не верујете измишљотинама злурадих људи, шта више покажите своју благодарност Порти, која се врло брине за интересе и благодетан развитак ваше покрајине, а то ћете тим учинити, ако све могуће употребите за потпуно спроведење органског штатута који вам осигурава слободну управу.“

О грчком питању чује се полузванично, да силе не ће „колективно“ него „сугласно“ посредовати, тј. оне ће Порти посепце, али „сугласно“ препоручити, да испуни конгресни закључак гледе Грчке. То је све лепо и красно, али ако се Порта усротиви — шта онда? Међу тим силе и на другој страни чине све могуће ради одржања мира. Вели се, да је Инглеска позвала Грчку нека се уздржи од сваке ратоборне акције. И сам гр. Андраши нашао је за нужно, те поручио у Атину, да ће бечки кабинет напустити Грчку и свако њено потраживање одбити, ако она успокуша, да берлински закључак којим другим начином остварі а не мирним путем. Питање је да ли је њег. екселенција тако енергична против Турске.

+ Праг. („Конвенција“ и њоме створена ситуација. Врбовање г. Андрашија међу Чесима.) Дана 17. јуна биће година дана како су по повратку гр. Андрашија са берл. конгреса међу овим и Каратеодори-пашом били отпочели преговори ради закључка познате конвенције. Наши читаоци знаду, како су ови преговори текли и дочега се овима дошло. Турци се не хтедоше предати гр. Андрашију — њиховом „најбољем и најискренијем пријатељу“; — они одбише грофова у „интересу Турске“ стављена потраживања и Каратеодори-паша оде не свршена посла у Цариград.

Познато је, шта је се од онога доба догодило. Гроф Андраши, не знајући јамачно шта ће и куда ће са „ради одржања мира“ изнуђених 60 милиона, закључи и без конвенције поћи у Босну и Херцеговину у нади, да ће Турска по обављеној окупацији и признавши моћ „свршена чина“ дозволити и пристати на оно, што Каратеодори-паша по налогу Порте у Бечу одбио беше.

У овој нади пређе војска ове државе ковцем јуда босанско-херцеговачку турску границу; но нада грофова, да са две компаније и једном бојеном глазбом ове покрајине заузме, показа се као машта, која не послужи ни најмање за увеличање његова нимбуса као опробана политичара и државника. Маглај, Добој, Тузла, Сарајево, — показаше јасно грофу Андрашију како „његова пријатељица“ Турска схваћа — улазак без конвенције; али, штовани гроф не мога више натраг; он беше загризао у јабуку, па је мораде „хтео не хтео“ крај све горчине и киселости и појести. Окупација се мораде „по што по то“ обавити; ово изискиваше част и углед ове државе, као што нас то грофови официозуси увераваше; ово је тражила — тако се бар телалило! — познатим догађајима у Босни произведена узрујаност „јавног мњења.“ Узрујаност ову, која је по намере г. грофа могла постати опасна, ваљало је утишати, те у тој намери разгласише грофови официозуси још за време периоде — које излазну и завршну тачку Маглај оди. Сарајево означују — да о конвенцији, после онаког држања Порте, не може више ни говора бити, и да ова држава — пошто Турска онако подло г. грофа изиграла беше — нити може, нити хоће што о конвенцији да знаде; шта више наши официозуси беху пошли још један корак напред, те с обзиром на живе и мртве што их окупација прогута изјавише, да после оволиких и оваких жртава са стране ове државе истој конвенција није нужна, и да би управ смешно било о овој и говорити.

Овако неваше „велики претставници“ официозне овостране журналистике у реченом добу и после овога, а исту ноту са мање-већим варијацијама цвркуташе за овима остали овострани „крупнији и ситнији“ официјозуси.

Последица овога беше да се овострано таковзвано „јавно мњење“ за кратко доба привикну, да Босну и Херцеговину сматра као саставне покрајине ове државе. За конвенцију се није распитивало, јер се држало, да ако у опште икада до склапања исте дође, то да ће једина цел овога корака бити, да „писмену санкцију“ даде о̧номе што је тобож „у ствари“ већ постојало, т. ј. да писмено изрече и очитује потпуну властитост ове државе над реченим покрајинама. Овим плодом беше уродило семе, што га грофове трчилаже у виду извештаја о „питању конвенције“ на пољу јавног мњења сејаше у нади, да уђуткају узрујаност овога.

Душе ваља мора се признати, да су грофови журналистички лакаји у неколико постигли ову цел; само се при овом не сме превидити — као што је ово г. гроф јамачно хотимице учинио — да је овим „утишавајућим средством“ мимогред постигнуто и то, да се у „јавном мњењу“ гледе „заузетих“ (sic!) покрајина учврсти мишлење, на реализацију којега шт. гроф неверујемо да је икада помишљао, мишлење, којега основна и главна замисао почиваше у убеђењу, да је ова држава господству Турске у реченим земљама послала — „плави табак.“ Називи: „плуслајтапијен“, „најестерајх“ итд. показују нам задоста у ком се оквиру креташе овострано јавно мњење и како ово себи излазак „источне акције“ ове државе представљаше.

Узмемо ли све ово у обзир то нам не може ни најмање чудновата и ванредна изгледати она изненађеност и огорченост која у овостраном „јавном мњењу“ овлада, када угледаше света определења „давно заборављене и сарањене“ конвенције, закључене међу грофом Зичијем и Каратеодори-пашом као представницима дотичних држава. Имајући на уму све оно што грофови лајбжурналисте за време извршења окупације о конвенције писаху, мора се признати, да је данашње незадовољство са грофом и његовом конвенцијом природна последица махинација и сплетака његових журналистичких лакаја. Огорчености овој морао би као прва жртва пасти сам г. гроф — кад би смо од куда живили у строго-конституционалној земљи а не у таковој, за коју се у страном свету прича, да је земља у којој су и немогућности — могуће.

Конвенција грофа Андрашија постигла је је једну цел потпуно која се у том састоји, да ова такова као што је — а да друкчија није и да сепаратних „допуњујућих и измењујућих“ договора нема као што би грофови лакаји хтели свет да увере у намери, да подигну палу славу госе им, у то се нико не сумња најмање пак они, који ово телале — никога незадовољава. Изјава, да гледе конвенције треба обратити пажњу ономе што тамо није утаначено — та изјава није ништа друго до прост „бауернфенгерски швиндл“ бачен у свет с намером, да отклони пажњу овога од празнине и недостатака конзенције и да помути мирно суђење о вредности ове. Ми би смо били љубопитни да дознамо, шта ће г. гроф из онога профитирати „што се у конвенцији не спомиње“, јер по нашем скромном мнењу у оваковим конвенцијом нерасправљеним стварима право г. грофа није веће од права Порте, те ако вредност његова права није мања а она је у најбољем случају исто толика као она Турске. Хтети из онога што у уговору утаначено није извести, да у свима нерешеним питањима ова држава према Турској некако већ „a priori“ има право да чини шта хоће, то је већ нешто више него апсурдум, а показује нам најлепше „политичку мудрост“ наших политичара, који „терају“ политику помоћу „наздравица“ „непотписани уговора“ и, т. д. те који — конзеквентни у својој логици — права и добити државе у државним уговорима налазе у ономе што у дотичним уговорима није означено и утаначено. Појава да се за обрану грофа Андрашија и његове конвенције већ и овако лоша сретства потежу, најбоље карактеристише вредност ове задње, а све служи као нов доказ „ваљаности“ политике „од времена на време“, коју смо ми — приликом оцене исте а одговарајући њеном немачком називу и резултатима — назвали политиком „од пада до пада“. И конвенција није дигла вредност политике г. грофа шта више рекли би да је се ова вредност још за који степен — назад спотакла заједно са „угледом“ политичара Андрашија.

Какове последице донесе за собом конвенција у овостраној државној половини, види се најбоље отуда, да противници окупације ову, и конвенцију у идућој изборној борби за царевинско већа као сретство употребити мисле а делом и већ употребљују од којега се највећем успеху надају у борби против владе и гр. Андрашија.

Пораз грофа Андрашија оличен је у „стодванаесторици“ која с обзиром на неповољно стање г. грофа у источној политици ове државе себи придева имена као „противници окупације, „антибосанска лига“ итд. како би тиме што очигледније показала пораз грофа наспрам Турске.

Гроф Андраши је заиста врло добро учинио што конвенцију такову какова је, није много раније пре затварања држ. већа закључио, иначе би имао прилике да чује много коју „крупнију“ о својој „босанској акцији“. Но г. гроф се може тешити тиме да што чуо није још чути може, почим његови противници мисле да „aufgeschoben“ није „aufgehoben“ и почим они гаје уверење да ће у новом већу имати прилике да под згоднијим околностима ову ствар изведу и боље и темељитије но што би ово у кратком добу од обнародовања конвенције ил до закључка држ. већа били могли учинити.

Грофу Андрашију је истина могуће да каковим новим „свршеним чином“ ову против њега управљену акцију сломије или бар ублажи, но крај свега њему не предстоје најлепши часи; њему будућност као да не изгледа сасма ружичаста те с тога се брине да што више војника око себе прикупи како би могао одолети непријатељској навали. У овој намери видимо где се г. гроф обраћа и оном колу према којем се до скора допадао у улози игноранта или боље рећи у улози непријатеља. Само овом у осталом доста неоснованом бојазни гледе будућности можемо да растумачимо себи јамачно инспирирану жудњу пештанских листова да Чеси што пре у државно веће уђу, да тамо „заједнички“ рад у интересу „целокупне државе“ отпочну итд. Само овим можемо да растумачимо изненадно псеудо-пријатељство и назови мирољубље у Мађара који Чесима изјављују да тобож против ових немају ничега (!?) и који Чесима хоће тиме да се покажу „наклоњени“ што им довикују да су они (Мађари) мислили, да је устав за то ту да се извађа, чиме Мађари желе тобож да даду израза својем негодовању према начину, којим се до сада из Беча наспрам Чеха поступало. Најзад не могоше Мађари одолети срцу а да не изјаве како се они чешко-немачког измирења не плаше, јер су тобож тако силни да се никога немају бојати; но поред свега јуначења ипак „Лојд“ држи да је нужно напоменути да је садање стање за 10 година законом осигурано, те потом необоримо. Као што видимо „Лојд“ сам сумња у „непобедимост“ Мађара. Гледе извађања устава не би пак згорег било да Мађари мало и у своју кујну завире — ту има много чега загорелог.

Гроф Андраши би желио да види Чехе у идућем државном већу, а ово је узрок и повод данашњим енунцијацијама Мађара гледе Чеха и њихових потраживања; но Чеси ће добро учинити да „привидно“ од „стварног“ разликују и да слатким речима Мађара поклоне ону и онаку пажњу какову ове заслужују. Гроф Андраши би хтео да мобилизира Чехе, јер се нада, да би овом мобилизацијом умножио број своје војске; он гаји наду да би Чеси потпомагали његову „источну акцију“ — а отуд мирољубље у Мађара.

Ми се надамо да ће Чеси ову лагарију провидити и да се они са неколико „голих и празних мирољубивих фраза“ и са „лепим очима“ г. грофа неће задовољити, као што се и то надамо, да Чеси за љубав незнатних концесија неће хтети послужити г. грофу Андрашију као сретство у његовој толико пута демонстративно очитованој протиславенској политици. Ово би Чеха недостојан корак био, које им Славенство не би могло нити опростити нити заборавити, с тога је наше уверење да га Чеси не ће учинити. Чеси — према којима се Мађари 1871. онако понашаху — знати ће из искуства колико вреди ова сада изјављена у ствари тек само привидна неутралност Мађара, они ће увидити где ова своје порекло има и у каковој намери иста у свет пуштена би.

Ако је већ улазак Чеха у државно веће с обзиром на народне и земаљске интересе неодложно нуждан, наше је уверење, да је за Чехе — пре но што за љубав ништавних концесија у држ. веће уђу и пре но што се ради ових влади и г. грофу обвежу — сасма достојније а и пробитачније да овај улазак невезаних руку као слободни људи и Славени а не као „ландскнехти“ владе и гр. Андрашија спроведу.

Чеси се јамачно неће хтети толико понизити да постану „маљ“ у руци гр. Андрашија, јер би се тиме лако могли изврћи опасности, да од Славена напуштени и заборављени, од г. грофа научињеној услузи као у борби отрцојно оруђе у запећак смештени буду.

Но као што рекосмо наше је убеђење да ће

Чеси провидити тежње и намере г. грофа и да ће знати шта им чинити ваља. Наше је убеђење, да ако г. гроф збиља гледе Чеха речене наде гаји, да ће га скора будућност чему бољем а јамачно и паметнијем научити. У осталом није ово први а неће јамачно ни задњи пут бити да је се г. гроф у чему преварио Irren ist menschlich!

У ствари чешко-немачког поравнања јавићемо се скоро опширније. —к—

ДОПИСИ.

Пешта 2. јунија (Наше општинске прилике. Избор новог надзорништва над Текелијанумом, Полагање годишњих рачуна и предлози о уштеди општинских издатака. Разно.) Сматрајући цењени лист „Заставу“ поглавито као орган за претрес свију околности, које упливишу на развијање унутрашњег живота нашега народа, држим, да не ћу бити досадан штованој читалачкој публици својим кратким описом наших овдашњих општинских ствари. И право је, да тих описа буде што чешће пути, јер је општина пештанска једна од наших првих општина, а важност јој је порасла нарочито од оног доба, од како јој је прешла у руке управа над Текелијанским заводом. Српски свет ваља да знаде, шта се и овде збива.

По новој организацији штатута, надзорништво над Текелијанумом састоји се из 12 чланова: 6 бираних, а 6 природних. Природни су чланови свагдашњи претседник и потпредседник општине, парох, надзорник текелијиног завода, први црквени тутор и заводски фискал. Пре месец дана изабрана су и 6 изборних чланова надзорништва. Садање надзорништво састоји се из 12 чланова; то су гг. Мила Манојловић, Милош Димитрријевић, парох Сима Костић, др. Пејичић, трг. Радашић, адв. Јерикоглу, С. Маширевић, М. Рајић, Костовић, Нешковић, Радановић и Вукашиновић. Од 6. изабраних тројица морају бити из реда интелигенције, двојица из сталежа трговачког, и један занатлија. И од неизабраних, а и од природних чланова надзорништва надало се, да ће хтети и умети очувати праве интересе текелијиног завода, како би он и од сада српском народу био оно, што и до сада.

— Данас је била главна седница овд. црквене општине ради полагања годишњих рачуна општине, цркве и Боздине масе. У прошлом свом допису писао сам у неколико црта о тој ствари, те додао, да је већ поодавна прошао рок за полагање поменутих рачуна. Рачунима није било приговора, осим што се приметила мала диференција у извештају о расходу и приходу Боздине куће са фактичним стањем ствари.

Члан скупштине Р. Кронић поднео је неке своје предлоге у ствари уштеде годишњих општинских издатака. Предлагао је наиме прво, да се Боздина кућа изда једноме само закупнику под курију, који би у напред плаћао полугодишњу курију, — а таких имаде са нужном гаранцијом. Тиме би општина уштедила 700 фор. годишње, а ево како од полугодишње своте, што би је општина у напред добијала од закупника, био би годишњи интересни приход 200 фор. Осим тога постало би сувишно место кућног надзорника, којему општина плаћа 500 фор. годишње. Отуда би се дакле уштедило 700 фор., преко године. Други предлог Кронићев био је тај, да се укине место нарочитог надзорника за текелијин завод, но да то место заузима свагдашњи овомесни парох уз познату годишњу награду. Парохијско место и то звање било би онда некако спојено. Отуд би имала општина 800—1000 фор. годишње уштеде, на овај начин. Овдашња општина плаћа своме пароху годишње 1000 фор., 400 фор. у име станарине и огрев, а као надзорник добијао би парох 800 фор. општина да му плаћа још 400 фор., а у заводу би већ имао слободан стан са огревом. Тим путем уштедила би себи општина годишњих 1000 фор. Ти предлови Р. Кронића упућени су одбору.

Ми држимо, да су ти предлови важни, нарочито овај други. Месеца августа с. г. и тако ће бити избор новог заводског надзорника. Општина би врло добро учинила већ и из својих економских разлога, када би гледала како да споји парохијско звање са местом надзорника у текелијином заводу, па макар своме пароху плаћала у место 400 фор. и 800 фор. Опет би била уштеда са 600 фор. Кад се већ не мисли место надзорника повертти каквој божој снази са већом платом, но што је то до сада било, онда би за општину била много повољнија ситуасија, када би усвојила предлог Кронићев, ма и са каквом модификацијом, но што је то сада. Уверени смо, да би садањи парох Костић у вршењу својих дужности као надзорник текелијиног завода ревностан био, ревноснији за цело од садањег надзорника дра К. Пејичића. То се види већ и из тога, што др. К. Пејичић као надзорник Текелијанума не ужива ни чије поверење, ни овдашње општине, ни текелијиних питомаца. Можда ужива симпатије код оних, у којих је радио, да се текелијин фонд од Матице одузме.

Ваљало би мало размислити о Кронићевим предлозима. Пошт. председник општине, показао је често пути, да му добро општине на срцу лежи; напомињао је толико пути, да је нужна општини штедња у свакоме обзиру, — па кад је то тако онда смо уверени, да ће он заједно са одбором порадити око тога, да се горњи предлози усвоје. Ту би још мање било оправдано обазирање на ову или ону личност. Кад се знало израдити, да се од Вождине масе узимље годишње 3000 фор. за рад покрића општинског дуга, онда би за цело општина могла прегорети и обзир према личности дра К. Пејичића и Лацковића. Чека ћемо, да видимо шта ће и како ће решити одбор у тој ствари.

— У данашњој седници уједно је предлагано било, да се изаберу четири трговца, који би по гласу тестамента имали да изберу девојку и медицинара на упражњена стипендијска места из закладе Јел. Боздине, — но како тај предмет није био у напред истакнут, остављен је за скупштину, која ће бити у тој ствари идуће недеље.

Разуме се, да ће дотле неки и неки да развијају кортешовање у сва звона, — као што је то већ и до сада било. Онима, који из себичних и неоправданих интереса одвраћају сиромашне родитеље, да за своје кћери не иште Боздине стипендије, само да би је ова или она што сигурније добила, велимо, да је то гадно. Нека им је у томе узор узвишен пример покојника Наума и Јелене Бозде, — а то исто довикујемо и онима, који ће имати права да бирају у овој прилици питомце и питомицу. Треба да знају, да кортеши за Боздине стипендисте не кортешују из каквих ваљаних побуда, већ за љубав сто и двеста форината, које им дају у оваким приликама изабрани питомци и питомице. За то ће најбоље знати овд. учитељ Светозар Бакић, који се већ више пути набрао таког меда, на штету сиротиње, којој треба помоћи. Будимо људи, будимо Срби, те идимо за озбиљним напретком својега подмлатка, који је тако на срцу лежао покојним добротворима.

— Умрлим добротворима српским Науму и Јелени Бозди би ће у идућу недељу у овд. цркви годишњи парастос.

Цетиње 12. маја 1879. Овде је дошао прошле сриједе пресвијетли кум нашег дичног Господара, посланик и ађутант Његовог Императорског Височанства престолонасљедника руског Александра Александровића граф-полковник Сергије Димитријевић Шереметјев из Петрограда, да крсти другога сина пресвијетлог Књажевића.

При доласку његову окићена је била варош наша са многобројним заставама, по свима улицама и прозорима, а житељство цетинско у највећој радости очекиваше високога госта и кума Његовог Височанства Књаза Николе I. којему на сусрет бијаше изашла свита књажева, великодостојници црногорски: најпре иђаху шестдесет перјаника, и књажевски ађутанти а поред два министра г. Врбице и г. Пламенца високи гост граф Шереметјев које дичаше дивна кита младих Петровића и многозаслужни у оставци совјетник Господин Крцо Петровић и таку су позорност дивотне лепоте овђешњег свијета на се привукли, да се гомилао свијет са свију страна изван вароши, при великој улици, куда ће проћи, па и на свима прозорима, да их што љепше виде и поздраве, које упарађени баталијони пред дворцем књажевским са своим командирима и војеном музиком очекиваху. Када се граф Шереметјев упутио к својему стану, према Књажевском двору, командовао је г. Бошко Мартиновић „пред прси“ и остало што сљедује, а војена музика свирала је царску химну „боже царја храни“ уз пуцњаву топова испод манастирске главе који тресијаху брда и долине, а високи гост поздрављао је храбре војнике Црногорске по војнички, за сво вријеме док је пролазио поред војске, док је приспјео у свој стан, а после неколико секунди заори се „живио“ у три пута, а свијетли кум изађе на балкону поздрави војску и врати се на одмор.

Свијет који се био искупио на Цетињу, да присутствује свечаном крштењу књажевића, почео је пјевати и веселити се међу истијема по већи број бијаше дошао из Подгорице, Турака и Хришћана, Љешкопољаца и Зећана, који у знак своје радости бијаху довели своје играче са „дајрама“ те су за читав сат на главној пијаци свирали и житељство увеселјавали.

У вече била је варош освијетљена, у којој је ноћно пјевање и играње трајало до дубоке ноћи.

На спасов-дан 10. маја са највећом свечаности свршено је крштење пресвијетлог Књажевића управ на 11. сати, у саборној цркви Митрополије Цетињске који је при светом крштењу добио име Димитрије-Мирко, гди присутствоваху сви већи заступници страних држава, и великодостојници Црне Горе; а обред светог крштења свршио је Преосвећени г. Митрополит Иларион са Епископом Острошкијем г. Висарионом.

После свечаногa крштења, сви заступници и већи чинови ишли су у Књажевском двору на честитање, за које вријеме пуцаху топови и свираше војена банда, које је срећновладајући књаз Никола најљубезније примао.

У подне био је сјајни објед у књажевском дворцу, гди су многе здравице изговорене за здравље кума престолонасљедника Александра и свијетлог младенца Мирка Петровића, тако исто и у вече дата је сјајна вечера у час присутствујућих госта — већих достојанственика.

У вече била је варош величанствено освијетљена, са бенгалским разновидним огњевима и ракетлама, а осим тога бијаху и врхови Цетиња освијетљени, које издаваше чаровидни огњени хоризонт, да је овдашњи свијет јако занимало.

Са овим духовним сродством, по ново ступа јуначна Црна Гора у братској свези са мајком славенства — Русијом која од свагда негује жарко осјећање према једноверној Русији, коју је свезу наш срећновладајући књаз Никола I. појачао, и тврди темељ будућности свога народа утврдио.

Овди се говори да је млади Књажевић наименован великим војводом Зетским тиме би после тужног петстогодишњег робовања и умрлог имена Зете са својим великим војводом васкрсло дично име поносне Зете.

Његово Височанство књаз Никола у пратњи својих достојанственика одпутоваће 19. о. м. у Подгорицу и Зету, да прегледа добивене и ослобођене српске земље, које га тамошњи народ са одушевљењем очекује.

У Бечу 29. маја. Без сумње ће вас интересовати вест о томе, како је угарска влада забранила српским наравно комуналним учитељима држање „Српске Зоре“, и то још наредбом од децембра месеца.

У наредби, коју ми је саопштио један поуздани пријатељ, вели се ово: „По што је „Српска Зора“ према угарској влади и држави непријатељски расположена, то се овим наређује, да сваки учитељ, који је дотични лист држао, све досадање изишавше бројеве преда месном школском одбору, да их овај уништи, а који то од учитеља неби учинио, и зна се да га је држао: има се учинити пријава држав. школском инспектору. Даље држање забрањује се уз строгу казну.“

Вредно је да прибележите и овај најновији акт мађарске владе а не сумњам да ће ово бити заг. Перу Стојковића згодна прилика да и опет узноси мађарску владу што се тако очински стара за благополучије својих немађарских држављана.

Видин. Овдашњим грађанством овладао је паничан страх. И оно неколико Руса, које административни чиновника, које телеграфиста, официра и војника, свега да их буде на броју 20, па и сам губернатор зебу, не знајући, шта ће им идућа ноћ донети. Полиција и ново-устројена „народна гарда“ спала је већ с ногу, патролирајући читаве ноћи по уским и мрачним улицама у граду и тврђави. Па опет се зачује пуцањ из пушке час на овој страни тврђаве, час на другој. Полиција се истина труди да одржи поредак и мир, али да ли ће јој испасти за руком — то треба нагађати. Ево у чему је ствар.

Још прошле године, кад је оно отишла руска војска одавде, напио је у рестарацији неки турски официр здравицу за срећан пут желећи, да би се после њиовог одласка подигли Турци и побили ово мало Бугара „што пашу сабљу, носе револвер и још задену у чизму по једну руску кнуту“ (корбач). То је дало Бугарима повода да озбиљније промисле о томе случају, јер у оно доба свршила се је тек прва рекрутација њиова, војска је на броју била мала и необучена, дакле свакако је била згода за Турке да револтирају. Но тада за њи нису још сви услови били ту, да би се на побуну могло мислити. Прво им је требало времена да се поврате од стра што су им Руси задали, а после им је требало договора и стручних људи. Од оно доба има 7 месеци.

Одма по томе дошли су више њи турских официра да подигну муницију и старе топове што су овде у цитадели заостали али свакако са томјош мисиом, да овдашње Турке на револту подбоду. До данас су имали довољно времена да своју задаћу изведу, и, да ли су у томе што успели и колико, о том се је видинска полиција најбоље уверила. Већ их је више пути наидазила до 40 на окупу и растеривала.

Оружије, које је било овдашњој власти на расположење, раздато је сељацима још доста давно и стога се ни један Турчин не усуђује ван града у поље изаћи. У вече после 9 сати не сме се ни један ма с фењером, ма без њега, наћи на улици. Но та се наредба свавојаким изговорима често нарушава. Као за најбоља места за договор служе Турцима њиове богомоље, које досад нису контролисане биле. На богослужењу се окупе до 50 њих и могу се без зазора о свачему договорити. Можда су они ту прилику и употребили па се о томе ништа не зна. Доста то, да извесно споразумлење међу њима влада и да чекају само згоду и сигна. — Добовано је да сваки Турчин који би био рад може се одавде иселити где му драго — једна публикација, која нема ни репа ни главе, што само показује зазор овдашњега становништва. Јер то им је било дозвољено и пре, а поменутом публикацином хтели су их ваљда подстаћи да се живље одавде губе. Та их је нетактичност издала и пред Турцима још више омаловажила. По својим буџацима морали су им се Турци смејати јер су отуд њиову малодушност увидели. Но уместо да се сасвим селе, они одашиљу само жене и децу тако, да сами у граду остају. Та је околност Бугаре још већма узнемирила и једно друго запитујају како да се то разуме?

С почетка тешили су се изговором, да у Турака нема оружја. Они су им истина неколико пути оружје покупили и сасвим одузимали, али многи су још пређе све посакривали, пошто су се томе у напред надали. Тако је полицији испало за руком да на више места затрпана оружја нађе. Сада се већ не обмањују но и сами верују, да Турци оружја имају и то много. Једне су ноћи уватили неколико њих где муницију носе. Један је од њи платио 6 лира неком жандару да их само не изда и овај им то обећа, но их је ипак изневерио, по што је новце примио. Тај их је лов сасвим уверио, да се на побуну од стране Турака ради.

Војска је бугарска отишла у логор у Берковац. Говори се, да ће тамо остати преко читавога лета. Овде је остала само једна рота на броју од прилике 130—140 момака, који би у сваком случају најбрже — бежали. Та је околност Турцима највише допринела да слободније дану и да у Бугара улију решпект. Ми дакле живимо у злосретној нади. По читаву ноћ можете само чути патролу где руски виче: „ко идоть“ и онда вас морају подићи мрави.

У овдашњој читаоници прочитао сам у „Народном Гласилу“ допис из Новога Сада са темишварске мапе, у ком не верује да сам ја онај допис из Рушчука послао у ком сам о карађорђевским махинацијама говорио и на ком сам се потписао. Кад налази забаве у томе, да оповрргава истину, онда ћу му ја лепшу забаву препоручити. Нека чита песму „књажевски понудитељи“ у сатиричном трновском листу „Остем“ — то ће му заиста угодније бити. Из христијанске љубави пак желећи „гласилу“ опет добро, препоручујем му Мађедонију као земљиште, које ће можда скоро требати једног књажевског кандидата. Одавде је пре неки дан отишла једна чета својевољаца да поткрепи устанак па ако шта псевдо претендент смишља, то нек брзо смисли на једно: или владаоц Мађедонски, или нула. Но зато се треба раније побринути. Можда би ђегод и у Африци требали књаза па зато треба издати анонсе.

Тамо не треба књаз „кой-то є сукалъ българско-то или руско-то млѣко.“

О слободи, која је овој земљи дата, без сумње сте већ извештени. Не ограничена слобода штампе. Уредник може бити који му драго, без икакви обвеза и услова. Друштва се могу оснивати и зборови сазивати без да власт о томе зна и да се сме мешати. Домаћи је праг неприкосновен на према властима. Министри су за своја дела пред скупштином одговорни. За сада могу рећи да у томе погледу ужувају благодат божију.

18. маја 1879. *е.*

Задар 15 маја. (Немштина у Далмацији.) Жалосним срцем читах у овом цијењеном листу више чланака о закону уведења мађарског језика у немађарским школама. Србима код нас одузимају се њихова права, и сваком се пригодом гледа уништити начело народно, и име Србско.

Али узалудно сви они, који мисле да ће таковим поступањем ишчезнути Српска мисао из наше браће. Клица народности српске никад иструнути неће, но ће се све то већма кријепити, чим више је Мађари и Њемци угњетавали буду, и будућност њезина уродиће бујним плодом српској браћи.

У Далмацији хтјела је прво талијанштина добити у народу првенство, ну овај елеменат сад је већином изчезао. Тога ради за талијанизовање хтјели су на своју страну притекнути главне факторе у томе, по име народне учитеље; тер већином предмета у нашој препарандији предају се сад талијански, дочим пријед сви су се предавали у српском језику, а талијански бијаше само као предмет.

Овим поступком у многу су неприлику и труд навели приправнике, који већином кад их у завод приме, не знају ни бекнути талијански, уз то и пак морају намах у првој години већином предмета талијански изучавати. Наравно да на тај начин неће моћи обука у нашој препарандији успјешно сљедити, него ће се опет морати установити Србски језик као науковни свијех предмета.

Није доста што талијански нашу народност руши, ну сад се као у сјени почео увлачити и њемачки.

Ево већ четврта година да је у нашој препарандији и њемачки језик као обвезни предмет уведен. Ако су талијански језик увели у препирандију, јер кажу га другум земаљским језиком, али таки сигурно није њемачки, пак којом дакле опаском су њега увукли?

К тому још од неколико година и у Задру установљена је једна њемачка пучка учнона, у којој се наша дјеца напајају њемачким духом. У задњем испиту учитељског оспособљења држану прош. мјес. почели су учитеље испитивати из њемачког језика као обвезног; — и то и од оних учитеља изискују испит из њемачког, који нису у препарандији по прашњим наредбама њемачки учили.

Сад дакле мора јадни учитељ и Немачки уз друга два језика познавати, и ако га није у заводу учио принуђен је сам трудно изучити га. Кад буду вјећина учитеља вјешта њемачком, тад је неизбјеживо да ће се доставити наредба, да сваки учитељ подучава ученике у њемачком језику тад се и ми налазимо у истим околностима, као браћа Срби у Мађарској.

Овим поступком мисле старије школске власти, да ће ученици до бољег напредка допријети; али се у томе љуто варају, јер учење страног језика у пучкој школи јест, зграда без темеља, или пак као да би тко хтјео текућу воду претворити у море, метајући у њу соли, тај би изгубио времена и соли. Тако и њемачки језик што може се од њега научити кроз кратко време, и то прекидног полазења дјеце у школи, која незнају ни словца у том језику? Зато ће њемачки језик у нашој пучкој учиони остати, „глас вапијућег у пустињи“. Само промислити, како би могла још што њемачког научити дјеца, котарско и буковићка итд., која и незнају да тај језик на свјету постоји. Држимо се дакле српског, нашег материнског језика, и гај што боље изучимо, туђинство се оканимо, пак нећемо се кајати: „Свака тица к своме јату“. **Један Србин учитељ.**

Нови Сад 7. јуна. У бечким „Нем. новинама“ читамо, да је трећи дан Духова у 10 сати пре подне кћи дра Светозара Милетића од монарха милостиво у аудијенцији примљена. Пада је, вели се у реченом листу, да ће Милетић помилован бити.

— У Загребу је ових дана изашла на немачком језику брошира од дра Ј. Франка, у којој се поново расправља питање о квоти хрватској и где Франк одговара на чланке Беле Лукача, што их је овај у тој ствари у пештанском „Лојду“ писао. Лако и за ширу публику разумљиво доказује вредни писац речене брошире, да Хрватска нема 6.44% него само 2.56% од својих прихода доприносити на заједничке издатке и да је онај мађарски приговор, да је троједна краљевина пасивна и од Угарске издржавана, по све неуместан, јер се оснива на погрешном кључу. Обраћамо пажњу нашег читалачког света на поменуту броширу, која се може по свима књижарама наручити. Цена јој је 25 новч. од комада. — Добисмо прву свеску „Тумача к опћему аустријскому законику,“ коју је написао др. Маријан Деренчин. У тој је свесци повест кодификације општег грађ. законика, оцена и књижевност, за тим патенти царски и најзад у уводу о законима грађанским у опште. Ова се књига добити може у свеучилишној књижари Фр. Жупана у Загребу, а би ће добродошла учећој се омладини.

— Дошла нам је до руку прва свеска „Шаљивог Астронома“ са илустрацијама, црта их М. Мауковић. Поједина свеска стоји 35 новч.

Смесице.

Assicurazioni Generali. У последњој главној скупштини овога завода обављени су избори овако:

За директора у Трсту г. С. Сегре са 566 гласова.
„ заменика „ „ „ Др. Р. Калаби са 566 гласова.
„ „ „ Мљетци г. Елија бар. Тодрос са 586 гл.
„ саветник управе г. Ладислав Коризмић У Будим Пешти са 566 гласова.
„ „ „ „ Камило бар Тревес у Мљетци са 586 гласова.

Радујемо се, што можемо констатовати, да је овај завод обзиром на важност овоземског посла изабрао у управни савет г. Лад. Коризмића, у коме се налази и г. бар. М. Водијанер, који такође тачно познаје овоземне одношаје.

НОВИЈЕ.

— Као што „Б. к.“ из Загреба јављају на троједничком сабору, који се 2. јуна састаје доћи ће на претрес прво прорачун за 1879 који је већ санкционисан. Зак. предлог о уређењу општина јамачно ће у овој сесији доћи на претрес. По томе ће сесија бити кратка.

— „П. К.“ има из Београда ове вести: Међу министром финансије и Фремијем, заступником једног француског друштва, закључен и потписан уговор о ковању новца. — Фреми отпутовао са више француских банкара у Ниш, да се разговори с кнезом о железничком зајму и народној банци. — Једнако се воде преговори о српско-турском трговачком уговору.

— Бечка „Преса“ јавља, да је Осман-паша позвао новопазарског гувернера, да даде тачан извештај о нередовној војсци у том округу. Гувернер одговорио да их има 9000.

— По „Пешт. Лојду“, Порта је изјавила Аустро-угарском заступнику, да због садашњих прилика у косовском вилајету не сме разоружати Арнауте. Докле год грчко-турско питање, које Арнаутима не да мира, не буде уклоњено са света, не може се та покрајина умирити. Међу тим Порта је уверена, да се Арнаути неће противити окупацији Прибоја, Белопоља и Пљеваља.

— „Пол. кор.“ јавља, да је аустро-угарско паробродско друштво чинило кораке код српске владе, да с њом закључи уговор на 40 година. Но што у једно и једно руско друштво иште концесију за пловидбу српском обалом, то је српска влада обе понуде поднела београдском трговачком одбору на претрес. Вели се, да се одбор изразио против уговора с Аустро-угарским друштвом.

— „Пол. Кор.“ јавља, да је Намик-паша донео султану друго писмо од цара Александра.

— Иста јавља, да се Источно-румилијски директоријум (влада) забављала нарочито питањем о народној војсци.

— 5. јуна стиже бугарски кнез у Рим.

— Док се с једне стране јавља, да ће последњег дана овог месеца почети у Цариграду вођења заступника о грчком питању, дотле се с друге јавља, да се грчка влада склонила, да пошље посебне заступнике у Цариград, који ће с турскима на ново почети преговарати о уређењу међусобних граница. Међу тим не надају се ни чему од отих преговора, проћи ће онако, као и они у Превези.

— „Журнал д' Атен“ јавља, да је 15 ю. м. умр'о у Атини познати дипломат грчки Делиђорђе.

— Греви потписао нов декрет о помиловању у смислу закона о помиловању преступника. Бланки ће бити помилован тек 5. јуна по рим. кал., те по том његово помиловање не ће имати вредност амнестије.

ПРИПОСЛАНО.*)

Одговор

дописнику „Заставе“ бр. 67. под насловом „Вести из народа“.

Незнани делио! Ја вам искрено кажем, да ја своју свећеничку дужност у цркви и ван цркве најтачније и најсавесније одправљам, јер је цела општина осим вас, и може бити ваше својте, — са свим задовољна.

Од кад сам чреду мом колети овдашњем пароху гд. Кости Поповићу предао, најодличније моју катихеталну дужност вршим.

Ја нестојим с овдашњом општином у никакову парницу у погледу плате. Што мој тест и парох потражива на основу ц. кр. рескрипта од 1868 год. своју плату, то је његова ствар.

Што се тиче мог поведења и карактера, то нам најсвечаније одговарам, да се ја примерно владам, а карактер да ми је тако чврст и челичан, да се могу с мојим поштењем и карактером поносити, јер су ми руке чисте као бисер, нисам до данас никог ни за 5 кр. оглобио, то може цело Опово и сав Вршац посведочити.

Ја нетерам с овдашњом црквеном општином мак на конац. А што мој тест и парох иште на основу ц. кр. рескрипта потпуну плату, та му се мора дати, јер је српски народни сабор у Карловцима закључио, а њиово величанство премилостиви цар изволео је у Бечу подписати.

Опово 12 маја 8879. СТЕВО ВИШАЦКИ капелан.

*) За ствари под овом рубриком неодговара уредн.)

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Јов. С—у—Ч—ћу. у Бечу. Ствар она не иде у редакциони део. Изволите у другом облику као оглас приносити нашој администрацији.

Г. Ст. Ком. у Иригу. Згодније ће и целисходније бити, ако се директ на управе наших манастира обратите.

Дописнику из Шајкаше. Непримамо више о тој ствари јер би радо да Шајкаше на самом делу видимо. Доста је речи било.

Г. Ј, Ст. у Ч—ћу. Ствар је застарела а никоме од ваде не би била, те по томе можемо се држати у њеној прилици оне латинске изреке: de mortuis nihil nisi bene. Беочевци за недочек ђака заслужили би укор.

Курс бечке берзе 26. маја (7. јуна.)

Сребро	100.54
Ц кр. дукати	5.50
Наполеондори	9.25
Немачке марке	57.—

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

У великој школи, у Београду, упражњене су и имају се попунити ове катедре:

1. Катедра опште историје, и
2. Катедра народне економије, финансије и статистике.

За обе те катедре траже се наставници.

Професори и супленти велике школе могу бити само они, који су свршили који факултет наше или које стране велике школе с врло добрим успехом, или који су се одликовали својим књижевним пословима у струци за коју се траже (§. 31. закона о уређењу велике школе.)

Професоре и супленте велике школе, по саслушању академијског савета вел. школе, предлаже министар просвете и црквених дела Књазу ради наименовања (законска допуна од 20. окт. 1875.)

Професор велике школе има прву плату 650 талира (супленат 450 т.) А периодске повишице рачунају се овако:

Први период почиње почетком шесте, други почетком једанаесте, трећи почетком шеснаесте, четврти почетком двадесет прве, а пети почетком двадесет шесте године професоровања.

У овим периодама професор велике школе добија по 150 талира.

Рок професорске службе је 30 година.

При примању у службу професора који је где на страни служио, могу се указом Књажевим признати професорске године службе, на страни проведене.

У великој школи, ако би се тицало знатних научника, може се, по споразумљењу с академијским саветом велике школе, истим начином, и мера прве плате одредити. (Чл. 1, 2, и 5 закона од 28. фебруара 1875.)

Професорима средњих школа, кад постану професори вел. школе, рачунаће се дотадашње године професорске службе као да су проведене у великој школи (зак. допуна од 17. јануара 1876.)

Научници, који би желили да заузму коју од ових двеју катедара, позивају се да своје пријаве с документима поднесу министарству просвете и црквених дела до 15. јуна 1879. године.

Бр. 2082. Из канцеларије министарства просвете и црквених дела у Београду. 3—3

ОГЛАС.

Подписани имам на продају дакова у сорти 4/3, 3/3, 2/3, преће ретке, на комад 8, 9, 10, 12, до 14 прста 50 60 дубоко, преће дебрецинске на 3 и 4 прста 50 дубоко, вила црни, платна бела и унгеблајхт комис 4/4, платна румбургер 9/8, пкатна бела и унгеблајхт 4/3 7/8 кудељног, сламарица у сорти, јут цвилих за поњаве, платна ординар карике кебелог, чинија дрвени у сорти, бичева кожњи у сорти тертухе и орд. асуре у лебарском сокаку број кућни 866.

2—3 НИКОЛА СТАНИСАВЉЕВИЋ.

ОБЈАВА.

Потписана општина издаваће 100 ланаца земље на Ченеју и $42^3/_4$ ланаца земље на Мртваљошу а 2500 □ под закуп, за време од 1 септембра 1879 на даљих пет година.

Лицитација држаће се 3 (15) јуна о. г. у недељу у 4 сата после подне у писарници општинској где се парохијал уплаћује, и где се и лицитацијона условља видети могу.

Српска црквено-школска православна новосадска општина.

3—3

ОБЗНАНА.

Част ми је објавити и препоручити своју

прву српску обућарску радњу

У БУДИМ-ПЕШТИ,

те у једно додајем, да најсолидније израђујем наруџбине. У исти мах упозорујем пошт. публику и на то, да сам поред своје досадање још једну обућарску радњу отворио, са стовариштем најлепше обуће, од најфинијих и најбољих кожа, које не пуцају; тако н. пр. имадем ципела од меканог мајнцког лака, што не пуца, даље од викследера из бечке фабрике. флеш, који је врло добар и не пуца, а при том се лепо вихсује. Тако исто имам обуће и од осталих добрих кожа.

Ко жели, да има добру и ваљану обућу, нека се обрати на доњи мој адрес.

Наруџбине извршујем са задовољством и најтачније.

У Будим-Пешти 2. јунија 1879.

Петар Костић
ципелар
улица зеленог дрвета (grünebaum-gasse) бр. 7.

1—3

Мануфактурна трговина
МИХАИЛА БАКМАЗА
у Митровици

потребује једног спомоћника. 1—1

КАРУЦА

лака и нова продају се јефтино.
Видити и запитати се за цену може у лебарском сокаку куће број 1436. 5—6

Одликована на 9 изложби

БРАЋА КЕНИГШТЕТЛЕР
У НОВОМ САДУ
на житној пијаци у сопственој кући бр. 1761.

КОД „ЦРНОГ БУРЕНЦЕТА“

ФАБРИКА СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ
од 6 струка.
СТОВАРИШТЕ РУМА, ЛИКЕРА, ВИНА, РАКИЈЕ И ШПИРИТА.
Проба и ценовнике бесплатно. 12—12

ОГЛАС.

Подписани потребујем у моју мешовиту радњу једног спомоћника који је вешт у продавању шнитвара и памука.

У Мокрину. 3—3 **Коста Арнов.**

Галантеријска и белог еспапа трговина
К. А. КОСАНИЋА
у Сомбору

потребује помоћника, тако исто и једног шегрта или практиканта мађарски који говоре имају првенство. 3—3

Сдружене творнице
од овостраног и иноземног
МАНУФАКТУРНОГ ЕСПАПА

препоручују за приближујући се сезону своје богато стовариште пролетњи и летњи штофова за хаљине и то метар по 35 кр., 52 кр. и више, даље најфинији саксонски **Cachemire** и **Ternos**, црно и у бојама од 52 кр., 85 кр., ф. 1.—, 1.20, 1.40, 1.80 до ф. 3.—

Велики избор црни кашмирски огртача, глатки и везени са тешким свиленим фронцлама од ф. 2.50 до 10.

Богато стовариште бојадисани и црни фањски-модни и сомотски пантљика, чипака и т. д.

Творничко стовариште креветни застирача столњака

1 гарнитура од риписа, састојећа се из 2 креветна застирача и 1 столњака, у свим могућим бојама по ф. 9.50, 12.—, 16.—, 20.—, тако исто у двобојном дамасту 1 гарнитура по ф. 9.50 и 12.—.

Осим тога велико стовариште извр стног преденога платна и креаса, креветни хаљина, оксфорда, кретона, цица за намештаје, столњака од дамаста, салвета, пешкира, градла, врло јефтином ценом.

Творничко стовариште финих франц мидера у највећем избору комад по 70 кр., ф. 1.—, 1.50, 1.80, 2.—, 2 50, 3 и скупље.

Пролетњи сунцобрана и **En tout cas** од добре свиле, постављени и без поставе, по најновијем укусу од ф. 2.—, 2.50, 3.— до 8.—.

Велико стовариште рубља за женске свакога кроја, спаваћи хаљина, јутрењи хаљина од кретона и оксфорда по творничкој цени.

Обнирне ценовнике и мустре од штофова и пантљика забадава и франковано. — Наручбине поштанским поузећем. 14—14

скраћена адреса
Carl Heim, Wien I. Schulerstrasse 3.

Многоврсне сведоџбе први медецински ауторитета, медаље различити изложаба.

Кроз 30 година прокушана
АНАТЕРИНСКА ВОДА ЗА УСТА
од
Др. Ј. Г. Попа.

цес. кр. дворског зубног лекара у Бечу, Bognergasse 2.

свакој другој води за уста као прави одвраћало против зубобоље и устни боља, против трулежа и разклимања зуба, предпоставља се, од пријатног мириса и укуса, јача десни и служи као најбоље средство за чишћење зуба.

Да би тај обљубљени а необходно нужни препарат свим круговима приступачан био, држимо флаше у разним величинама и то 1 вел флаша 1 фор. 40 н. средња 1 ф., а мала 50 н.

Попово анатеринско зубно тесто
за чишћење, јачање и одржавање зуба, одстрањење неугодног мириса и зубног камена.
Цена једне стаклене кутије фор. 1.22.

Попово ароматично зубно тесто
кроз много година приповнато као најбоље средство за негу и одржање зуба. Цена по комаду 35 нов.

Попов вегетабилни прашак за зубе
чисти зубе, одстрањује тај досадни зубни камен, а зубна глазура прими белоћу и нежност све више и више. Цена једне кутије 63 нов.

Др. Попа зубна пломба
којом сваки сам шупље зубе испунити може.

Арамот. мед. биљни сапун
за улепшање и поболшање лица и опробан против сваке нечистоће кожње у запечаћеним оригиналним паклицама по 30 новч.

На повољно знање!

Да се избегне фалзификовање доставља се п. публици да је свака флаша осим заштт. марке (фирма, хигеа, анатер. препарат) још и спољним замотачем увијена који у јасном васердруку царског орла и фирму показује.

Добити се може: у **Н. Саду** код: Д. Кода, К. Б. Гровингер, Љ. Стефановић. У **Панчеву**: Т. Арсеновић, В. Х. Граф, Ф. Бауер апат. У **Земуну**: Д. Јовановића, Ф. Бенко. У **Вршцу**: А. Молдавањи, Сед. Штрах. У **Белој Цркви**: Ф. А. Фајгл. У **Митровици**: Г. С. Мијић У **Београду**: Јов. Дилбер и Ј. Драшкоци. 2 9

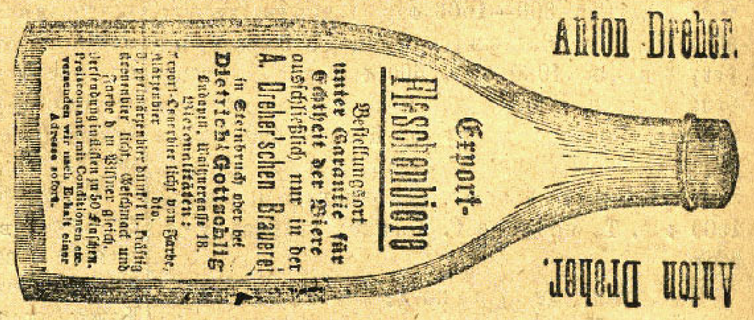

ВЕЛИКО
БОГАТО СТОВАРИШТЕ
сваковрсног
добро и постојано израђеног, самотворног,
углачаног и лакованог
НАМЕШТАЈА;
масивних извијених
столица од трске и сламе и баштених од гвожђа и храстовине
ЗА ГОСПОДУ ГОСТИОНИЧАРЕ
по најумереннју цену;
ТАПЕТОВАНЕ
намештајне гарнитуре, дивани, почиваљке, креветски намештај са душецима и шофе-гарнитуре;
даље:
огледала, корнизи и др.;
ОПЛАТИЦЕ ЗА ФИНО ПИЉЕЊЕ
и за
намештајне дрводеље
на □ и на сноп.

САЛОН НАМЕШТАЈА
НИКОЛЕ ДУСИНГА
радионица намештаја, столарских послова и ветрењача
У НОВОМ САДУ
преко пута од нове срп. школе
у својој кући број 2030.

Задовољавајући се одвећ малом хасном
МОГУ као 25-ГОДИШЊИ
ПРАКТИЧАН САМОИЗРАЂИВАЧ
СВАКУ КОНКУРЕНЦИЈУ
издржати.

2—3

ВЕЛИКО
БОГАТО СТОВАРИШТЕ
сваковрсног
посаментарског еспапа
за
ТАПЕТАРЕ и ДРВОДЕЉЕ и др.
НАРОЧИТО
препоручујем свој велики избор колских кошарева за децу.

ВЕТРЕЊАЧЕ
ЗА СВАКОВРСНО ЗРНО
са 7 решета
за 1 сахат извеју по 30 крста
и то
на један пут чисто зрно од плеве,
врло удесне и јефтине.

Мртвачки сандуци
како прости, тако и лаковани са лепим златним уресима, свагда се готови могу добити.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију. Српска народна задружна штампарија.